

1. Referentie

Referentie	Wolbers, M. (2003). 'Mismatches' tussen opleidingsrichting en beroep onder schoolverlaters in Europa. <i>Mens en maatschappij</i> , 78, (3), 218-241.
Taal	Nederlands
ISSN	0025-9454
Publicatievorm	Tijdschriftartikel

2. Abstract

In dit artikel wordt ingegaan op mismatches tussen opleidingsrichting en beroep onder schoolverlaters voor een selectie van dertien Europese landen. De auteur onderzoekt de belangrijkste determinanten van deze mismatches en gaat na wat het effect is van een job mismatch op het beroepsniveau van de schoolverlaters. Bijzondere aandacht wordt daarbij besteed aan nationale verschillen. De data zijn afkomstig van de 'EU LFS 2000 ad hoc module on school-to-work transitions'.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Onderwijs, werk
Trefwoord(en)	Arbeidsmarktpositie, opleiding, schoolverlater

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	Maarten H.J. Wolbers Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) Universiteit Maastricht Postbus 616 6200 MD Maastricht Nederland Tel: +3143/ 388 36 47 Fax: +3143/ 388 49 14 secretary@roa.unimaas.nl http://www.fdewb.unimaas.nl/roa/

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Wat zijn de belangrijkste determinanten van mismatches tussen opleidingsrichting en beroep onder schoolverlaters in Europa? Welk effect hebben deze mismatches op het beroepsniveau van schoolverlaters? In hoeverre heeft de beroepsgerichtheid van het onderwijssysteem in een land een invloed op het voorkomen en het effect van dergelijke job mismatch?
Hypothesen	1a. Bij opleidingsrichtingen die leerlingen voorbereiden op enkele, specifieke beroepen zal het onderwijs beter aansluiten op de beroepspraktijk dan bij opleidingsrichtingen die een brede arbeidsmarktorientatie hebben. 1b. Schoolverlaters die al tijdens hun opleiding ervaring hebben opgedaan met de beroepspraktijk zullen minder vaak worden geconfronteerd met een job mismatch. 1c. Het bereikte opleidingsniveau van schoolverlaters heeft een negatief effect op de kans op een mismatch tussen opleidingsrichting en beroep.

	2. Vrouwelijke schoolverlaters hebben vaker een job mismatch dan mannelijke schoolverlaters. 3. Oudere schoolverlaters hebben een grotere kans op een job mismatch dan jongere schoolverlaters. 4. De lengte van het dienstverband hangt negatief samen met de kans op een job mismatch. 5. Schoolverlaters met een tijdelijke en/of deeltijdaanstelling hebben vaker een mismatch tussen opleidingsrichting en beroep dan schoolverlaters met een vaste en/of voltijdaanstelling. 6. Schoolverlaters die de arbeidsmarkt betreden tijdens een economische neergang hebben een grotere kans op een mismatch tussen opleidingsrichting en beroep. 7. De kans op het hebben van een job mismatch is kleiner naarmate het bedrijf groter is. 8. Job mismatches komen minder vaak voor in de publieke sector dan in de private sector. 9. In landen met een beroepsgericht onderwijssysteem is de kans op een job mismatch kleiner dan in landen waar het onderwijssysteem vooral algemeen vormend is. 10. Het hebben van een job mismatch gaat gepaard met een lager beroepsniveau. 11a. In landen met een sterk beroepsgericht onderwijssysteem is het effect van job mismatches groter dan in landen waar het onderwijssysteem vooral algemeen vormend is. 11b. In landen met een sterk beroepsgericht onderwijssysteem is het effect van job mismatches kleiner dan in landen waar het onderwijssysteem vooral algemeen vormend is.
--	--

6. Methode

Onderzoeks-methode	Er werd gebruik gemaakt van de gegevens uit de 'EU LFS 2000 ad hoc module on school to work transitions', beschikbaar gesteld door Eurostat. Dit grootschalige databestand bevat gegevens uit de 'Labour Force Surveys' (voor Nederland de Enquête Beroepsbevolking) gecombineerd met specifieke informatie over de overgang van school naar werk.
Onderzochte groep	Een analytische steekproef van 36.268 schoolverlaters gespreid over 13 Europese landen.
Bereik	Internationaal (13 Europese landen: België, Denemarken, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Slovenië, Spanje, Zweden)

7. Resultaten

Determinanten job mismatches – individuele kenmerken	Beroepsspecifiek gekwalificeerde schoolverlaters hebben over het algemeen minder vaak een job mismatch. Schoolverlaters die de opleidingsrichting taal/kunst/cultuur hebben gevolgd hebben het vaakst een job mismatch. Ook voor de richtingen landbouw en natuurwetenschappen is dit relatief vaak het geval. Schoolverlaters van de richtingen gezondheidszorg, techniek, gedrag/maatschappij/economie/recht en dienstverlening hebben een kleinere kans om werkzaam te zijn in een niet-aansluitend beroep. De richting onderwijs neemt onverwacht een middenpositie in. De hypothese wordt deels bevestigd. De vraag of en, indien ja, de plaats waar de schoolverlaters een niet-tertiaire beroepskwalificatie hebben behaald is nauwelijks bepalend voor de kans op een job mismatch. Enkel schoolverlaters die een niet-tertiaire beroepskwalificatie hebben behaald, maar voor wie de informatie over het type beroepskwalificatie ontbreekt, zijn significant vaker werkzaam in een niet-passend beroep. Een hoger opleidingsniveau gaat gepaard met een kleinere kans op een job mismatch: schoolverlaters met een diploma op het niveau van hoger secundair onderwijs hebben vaker een job mismatch dan degenen die zijn afgestudeerd in het tertiair onderwijs. In tegenstelling tot de hypothese hebben mannelijke schoolverlaters vaker een mismatch tussen opleidingsrichting en beroep dan vrouwelijke schoolverlaters. Oudere schoolverlaters hebben meer kans op een job mismatch.
Determinanten job mismatches - baankenmerken	Schoolverlaters die al lang in hun baan werkzaam zijn hebben minder vaak niet-passend werk dan schoolverlaters die pas kort in hun baan werkzaam zijn. Schoolverlaters met een tijdelijke baan hebben vaker werk dat niet aansluit bij de gevolgde opleidingsrichting. Dit geldt eveneens voor schoolverlaters met een deeltijdbaan.
Determinanten job mismatches – structurele kenmerken	In tijden van hoge werkloosheid is de kans op een job mismatch groter: schoolverlaters moeten dan vaker werk aanvaarden dat niet aansluit bij de gevolgde opleidingsrichting. De structuur van de organisatie waarin de schoolverlater werkzaam is beïnvloedt ook de kans op een job mismatch. In grote bedrijven en in de publieke sector is die kans immers kleiner.
Determinanten job mismatches -	Bijna een kwart van de totale variatie tussen landen kan worden toegeschreven aan nationale verschillen in de beroepsgerichtheid van het onderwijssysteem. In landen waar het percentage

landenverschillen	leerlingen in het hoger secundair onderwijs dat een beroepsopleidende leerweg volgt hoog is, is de kans op het hebben van een job mismatch groter. De geformuleerde hypothese wordt hier niet ondersteund. Met betrekking tot het percentage leerlingen in een land dat in het hoger secundair onderwijs een beroepsbegeleidende leerweg volgt, lijkt het erop dat de kans op een job mismatch kleiner is naarmate het percentage hoger ligt, maar dit effect is niet significant.
Effect job mismatches	Schoolverlaters met een job mismatch hebben een significant lager beroepsniveau dan schoolverlaters met een qua opleidingsrichting aansluitende baan. Deze bevinding geldt ook als rekening wordt gehouden met andere kenmerken, zoals met de opleidingsrichting of het hoogst bereikte opleidingsniveau.
Effect job mismatches - landenverschillen	Het verlies in beroepsniveau onder schoolverlaters met een mismatch tussen opleidingsrichting en beroep is kleiner in landen waar het onderwijssysteem meer beroepsgericht is. Deze bevinding geldt zowel ten aanzien van beroepsopleidend als ten aanzien van beroepsbegeleidend onderwijs.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Wolbers, M. (2003). Job mismatches and their labour market effects among school-leavers in Europe. In I. Kogan & W. Müller (Eds.), *School-to-work transitions in Europe. Analyses of the EU LFS 2000 ad hoc module* (pp. 89-120). Mannheim: MZES.

Wolbers, M. (2003). Job mismatches and their labour-market effects among school-leavers in Europe. *European Sociological review*, 19, (3), 249-266.

Wolbers, M. (2003). *Job mismatches and their labour market effects among school-leavers in Europe*. Conference Proceeding, paper presented at Sociology Seminar Nuffield College, Oxford, 19 February 2003.

Wolbers, M. (2003). School-leavers in Europe and the labour market effects of job mismatches. *Statistics in Focus theme 3*, (5), 1-8.

9. Beleidsaanbevelingen

Nee

10. Samenvatting

In het artikel wordt gefocust op mismatches tussen opleidingsrichting en beroep onder schoolverlaters. Het onderzoek werd uitgevoerd door Maarten H.J. Wolbers van het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt, verbonden aan de Universiteit Maastricht. De auteur geeft aan dat het meeste onderzoek over job mismatches betrekking heeft op overscholing en dat de meeste analyses slechts één land bestrijken. Hij wil deze lacunes opvullen door ten eerste te focussen op mismatches die het gevolg zijn van een gebrek aan aansluiting tussen de gevolgde opleidingsrichting en de gevonden baan en ten tweede door een analyse te maken voor dertien Europese landen. De onderzoeker gaat na wat de belangrijkste determinanten zijn van deze job mismatches en wat hun effect is op het beroepsniveau van de schoolverlaters. Tevens is het de bedoeling om vast te stellen in hoeverre nationale verschillen in de beroepsgerichtheid van het onderwijssysteem in een land daarop van invloed zijn. De analyse is gebaseerd op gegevens afkomstig uit de 'EU LFS 2000 ad hoc module on school-to-work transitions'. Dit is een grootschalig databestand van Eurostat.

Uit de analyse komt naar voor dat een mismatch tussen opleidingsrichting en beroep wordt beïnvloed door een aantal individuele kenmerken. Zo blijkt dat hoger opgeleide en beroepsspecifiek gekwalificeerde schoolverlaters minder vaak dergelijke job mismatch ervaren. Het al dan niet verwerven van een niet-tertiaire beroepskwalificatie blijkt weinig invloed te hebben. Daarnaast hebben mannelijke en oudere schoolverlaters een grotere kans om te werken in een niet-aansluitend beroep. Ook baankenmerken oefenen een invloed uit. De lengte van het dienstverband heeft een negatief effect op de kans op een job mismatch en schoolverlaters met een tijdelijke en/of deeltijdaanstelling hebben vaker niet-passend werk dan hun collega's met een vaste en/of voltijdaanstelling. Naast individuele en baankenmerken beïnvloeden structurele kenmerken de kans op dergelijke job mismatch. In tijden van hoge werkloosheid heeft men meer kans om ermee geconfronteerd te worden. Ook in kleine bedrijven en in de private sector is deze kans hoger dan in grote bedrijven en in de publieke sector. Wat de verschillen tussen landen betreft kwam de onderzoeker tot de bevinding dat in landen met een beroepsgericht onderwijssysteem de kans op een mismatch tussen opleidingsrichting en beroep niet kleiner is.

Met betrekking tot het effect van een mismatch tussen opleidingsrichting en beroep, vond Wolbers dat het hebben van deze mismatch gepaard gaat met een lager beroepsniveau van de schoolverlaters. Het effect op het beroepsniveau verschilt ook significant tussen landen: het verlies in beroepsniveau is kleiner in landen met een meer beroepsgericht onderwijssysteem.

De auteur sluit het artikel af met twee kritische bedenkingen. Ten eerste vraagt hij zich af of het hebben van een beroep dat niet aansluit bij de gevolgde opleidingsrichting per definitie negatief is. De resultaten van dit onderzoek wijzen echter wel op een lager beroepsniveau. Ten tweede geeft hij aan dat de conclusie over de verschillen tussen landen slechts een voorlopige conclusie is, omdat beide uitersten van het continuüm ‘beroepsgericht – algemeen vormend onderwijs’ niet in de steekproef aanwezig waren.